

ORTADOĞU'DA KADIN OLMANIN SİNEMATOGRAFİK BETİMLEMESİ: İÇİMDEKİ YANGIN FİLM ÖRNEĞİ

CINEMATOGRAPHIC DESCRIPTION OF WOMANHOOD IN MIDDLE EAST: İÇİMDEKİ YANGIN, A SAMPLE MOVIE

Hasan GÖK¹

Öz

Orta Doğu denildiği zaman birçok kişinin aklına gelebilecek kelimeler birbiriyle benzerlik göstermektedir. Dram, savaş, kan, sömürü, gibi nitelermeler adeta Orta Doğuyla özdeşleşmiştir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bu coğrafya hiçbir dönemde kendi kaderine bırakılmamış Batılı devletlerin gözünde kapitalist ve emperyalist sistemin devamını sağlayacak nimetleri elinde bulunduran bir saha olarak görülmüştür. Bununla birlikte eşitsizlik insanlık tarihinde fazlasıyla yer almış ve tartışılmış bir kavramdır. Bu eşitsizlikten belki de en fazla payı kadınlar almıştır. İlkel toplumlara baktığımızda dahi gündelik pratiklerin kolektif yapılması sonucu kadının fiziksel güç yetersizliği nedeniyle ikinci plana atıldığı görülmüş ve bu ikincilleştirme günümüze kadar farklı mekân ve konularda varlığını korumuştur. Feminist hareketlerin ortaya çıkmasıyla birlikte tarih boyunca kadınların siyasi, kültürel, ekonomik vb. alanlarda vermiş olduğu hak mücadelesi karşılığını almaya başlamıştır. Fakat bu mücadele tüm toplumlarda aynı anda etkisini göstermemiş Orta Doğu kadınlarının birçok insani haklara daha geç yıllarda kavuştuğu görülmüştür. Çalışmada Batının Doğu algısı ve Orta Doğuda özellikle savaş dönemine denk gelindiğinde kadın olmanın zorlukları sinemadan yararlanılarak anlatılacaktır. Lübnan iç savaşını anlatan 'İçimdeki Yangın(2010)' filmi analiz edilerek genel olarak Orta Doğu toplumlarında kadın olmanın zorluğu ve var olma savaşına değinilecektir. Bu çalışma yapılırken bilimsel kaynaklardan yararlanılacak olup özellikle savaş dönemlerinde kadının yaşamış olduğu zorluklara sinema sektörünün kayıtsız kalmamasından ötürü bu konuyla ilgili pek çok film beyazperdeye aktarılmıştır. Bu açıklamalar bağlamında; sosyolojik analiz ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Orta Doğu, İslam, Sinema, Savaş.

Abstract

When thinking about the Middle East, the thoughts that appear in one's mind are more or less similar. Concepts like drama, war, blood, exploitation; are the first thoughts of people about the Middle East. It's always taken as a rich area of resources to fuel the capitalist and imperialist system in a geography which houses many civilizations in the eyes of the western countries and never left alone to decide its own destiny. Having said that, inequality is frequently observed over human history and it's long discussed. The women are one of the main

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Bitlis Eren Üniversitesi, SBE, Sosyoloji ABD, hasangkk58@gmail.com ORCID:0000-0002-6972-6278

Gönderim Tarihi: 10.02.2023

Yayına Kabul Tarihi: 16.02.2023

Yayın Tarihi: 31.05.2023

Atf: Gök, H., (2023). Ortadoğu'da kadın olmanın sinematografik betimlemesi: içimdeki yangın film Örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*. 6 (1). 31-45

victims suffering from inequality. Even when we look at the primitive societies, we see that because daily practices based on physical strength are done collectively and women lack physical strength, as a result they are subordinated and this subordination still continues up to today in different areas and topics. Thanks to the feminist movement, women started to gain the political, economical, cultural and other rights well-deserved through their hardworking efforts throughout history. Nonetheless this movement didn't take place in every society simultaneously and women in the Middle East earned their rights relatively much later. The movie showing the Lebanese Civil War, İçimdeki Yangın (2010), will be analyzed and hardships and existential struggle will be presented. While doing this research, we will utilize the scientific resources and many movies are made concerning the difficulties women suffered in war times thanks to the movie industry that they didn't turn a blind eye over this issue. Above all these, a sociological analysis will be presented.

Key Words: Women, The Middle East, Islam, Cinema, War.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca bireyler ekonomik, kültürel, dini, etnik vb. alanlarda birçok sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Bu sınıflandırmalardan belki de ilki diyebileceğimiz sınıflandırma ise biyolojik cinsiyet üzerinden gerçekleşmiştir. Doğumla birlikte bireyler kadın veya erkek cinsine mensup olurlar. Süreç ilerledikçe bu kesin ayırım ortadan kaybolmuş, toplumların kadın ve erkeğe bakış açıları yeni kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kavramlardan birisi de toplum içerisinde kadın ve erkeğin rolünü belirleyen toplumsal cinsiyet kavramıdır. Toplumsal cinsiyet algısı günümüzde bütün toplumlar tarafından benimsenen bir olgu olması sebebiyle işlevselliği oldukça fazla olan bir kavramdır. Bu kavramla birlikte toplum tarafından erkek ve kadın bireylerden bir takım davranışlar beklenilmektedir. Kadınlar pek çok toplumun gözünde duygusal yapısı ön planda olan, ev içi hizmete yönelik olarak karşımıza çıkarken, erkekler evin dışına çıkan ve otoriter tavırlarla aile reisi olarak tasvir edilmiştir. Bu rol dağılımı ayırımını yaptıran toplumsal cinsiyet algısıdır. Toplumsal cinsiyet kavramı üzerinde oldukça tartışılan kavramlardan birisi olmakla birlikte günümüzde hala kavramın içeriği yeteri kadar doldurulamamıştır. 'Cinsiyet çocuk oyuncağı, toplumsal cinsiyet ise ciddi bir iştir. Erkek cinsinin üyesi olmak dünyadaki en basit şeydir, tek yapmanız gereken bir X bir de Y kromozomuyla doğmuş olmaktır. Dişi olmakta aynı derece basittir çünkü bir çift X kromozomu yeterlidir. Buna karşılık adam veya kadın olmak çok ciddi ve karmaşık bir şeydir' (Harari, 2020:158). Bunun yanında ünlü feminist düşünürlerden Simone De Beauvoir'in 'Kadın doğulmaz kadın olunur'(aktaran Kristeva, 2018:8) tezi kadınlığın aslında biyolojik olarak belirlenmediğini toplum tarafından ortaya konulan normlar çerçevesinde belirlendiğini göstermektedir. İkel toplumdan bu yana kadın cinsiyeti pek çok alanda geri planda tutulmuştur. Birçok eşitsizliklere maruz kalmaları nedeniyle tarih boyunca kadın olmak zor olmuştur. Günümüzde önceki dönemler kadar ikinci plana atılmasa da kadının kimlik arayışı devam etmektedir. Batı toplumundaki kadınlar bunu büyük ölçüde başarmış olsa da özellikle Orta Doğu kadınları bu mücadeleyi tamamen kazanmıştır diyemeyiz. Bu yüzdendir ki günümüzde kadın olmaktan daha zor bir şey varsa o da Orta Doğu'da kadın olmaktır. Bu coğrafya yüzyıllar boyunca Batılı devletler tarafından sömürülmeye ve paylaşılmaya çalışmış bu nedenden

ötürü bu bölgede savaş, yoksulluk, imkânsızlıklar eksik olmamıştır. Bu toprakların kadınlarının zorlu mücadeleleri gerisinde bırakarak bugünlere gelmesine rağmen hala tam olarak özgürlüklerine kavuşmuş olduklarını söylemek olanaksızdır.

1. Emperyalizme Direnen Bir Coğrafya: Orta Doğu

Tarih boyunca Orta Doğu, sınırları sürekli değişen, farklı zamanlarda farklı devletlerin farklı Orta Doğu devletleri üzerinde mandater rejimler kurduğu sosyo-politik yapısı oldukça karmaşık bir coğrafyadır. Orta Doğu; birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması ve tarih boyunca önemli ticaret yollarını içerisinde barındırması sebebiyle pek çok kültürü kaynaştırmış bir coğrafya olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat günümüzde Orta Doğu denildiği zaman savaşların, kargaşaların hâkim olduğu bir mekân zihinlerde canlanmaktadır. Orta Doğuyu bu denli karmaşık yapan unsurlar nelerdi? Semavi dinleri içerisinde barındırması sebebiyle din üzerinden sıcak çatışmaların yaşandığı bir bölgedir. Orta Doğu üç büyük din içinde kutsal olan mekânları içerisinde barındıran bir bölgedir. Kendi içerisindeki çatışmalardan ziyade tarih boyunca Batılı devletler tarafından sömürge bölgesi olarak kullanılmıştır. Batılı devletlerin Orta Doğu ülkeleri ile ilgili emelleri oldukça eskiye dayanır. İnsanlar gibi toplumlarda belli zamanlarda baskın karakterler sergileyerek ön plana çıkmaya çalışmışlardır. Bunun sonucunda toplumlar daima dünyanın merkezine kendilerini koymuş ve diğerlerini 'öteki' olarak tanımlamıştır. Süreç ilerledikçe kendi kendine yetmeyen toplumlar F.Bacon'ın 'Bilgi güçtür' çıkarımının bir gereği olarak ötekini bilme gereksinimi duymuştur. Doğunun içerisinde bulunduğu habitusu bilimsel anlamda analiz etmek için oryantalizm kavramı ortaya atılarak Doğu üzerindeki analizlerini sistematik hale getirmişlerdir. Terim olarak oryantalizm Doğunun kültür ve medeniyetini Batı merkezli bir perspektiften bakarak yeniden inşası olarak tanımlanabilir, bu alanda çalışma yapanlara ise oryantalist denilmektedir (Eskin, 2018:2). Bazı araştırmacıların oryantalizmin ortaya çıkışını 1312'de Batı üniversitelerinde birkaç Arap Dili kürsüsünün kurulmasına dair karar çıkan Viyana Konsülüne dayandırmasına rağmen bu konuyla ilgili net bir tarih vermek zordur (Küçük ve Köse, 2015:112). Oryantalizm kimilerine göre saf bir Doğu merakından ortaya çıkmışken kimilerine göre ise temelleri önceden atılmış İslam toplumlarını içten içe yıkmak için girişilen bir kavramdır (Işık, 2020:136). Oryantalizm çalışmaları 19.yy'da oldukça hız kazanmış ve pek çok Batılı düşünürün ilgi odağı haline gelmiştir. Bu düşünürlerin başında sayabileceğimiz Said'e göre oryantalizm Batının bir icadı olarak Doğuyu üretmek, bilgiyi Doğuyu statik bir şekilde ele alarak tüketmek olarak tanımlanabilir. Ortaya çıkışını saf bir Doğu merakı olarak düşündüğümüz de dahi günümüzdeki Batının izlediği siyasete baktığımızda saflığın çokta geçerliliğinin olmadığı görülmektedir.

Oryantalizm anlayışının 19.yy'da hız kazanması Batıda gerçekleşen Sanayi Devrimiyle ilişkilendirmek mümkündür. Gerçekleşen devrimle birlikte hammadde arayışına giren Batılı devletler aradıkları hammaddeyi Doğuda bulacaklarını bildikleri için oryantalizm kavramının ekonomik boyutunu merkeze almışlardır. Sadece bu düşünce bile oryantalizm anlayışının saf bir Doğu merakından kaynaklanmadığını göstermektedir. Oryantalistler Doğu üzerindeki araştırmalarını

yaparken ana eksene dini almışlardır. İslam dini üzerinde derin araştırmalar yaparak Hristiyanlığın kutsallığını öne çıkarma çabası içine girmişlerdir. Bu çabanın nedeni ise İslam'ın gittikçe daha da yaygınlaşmasıdır. Bu tehdit unsuru Batının gözünü oldukça korkutmuştur. Oryantalistlere göre Şark, müdahale edilmesi gereken Batıya endeksenerek yeniden inşa edilmesi gereken bir mekândır. Sömürgeci Batılı devletlerin Orta Doğu üzerinde gütmüş olduğu emperyalist tavır 19.yy'da Şark *Meselesi* adıyla formüle edilmiştir (Dursun, 2005:1244). Özellikle Fransa ve İngiltere için Orta Doğu yer altı zenginlikleri, ucuz iş gücü potansiyeli, enerji kaynakları gibi nedenlerden ötürü kaçırılmaması gereken bir coğrafyaydı. Bu nedenlerden dolayı 1.Dünya Savaşı devam ederken Sykes-Picot gizli antlaşmasıyla savaş sonrasında ise San Remo Konferansı ile Orta Doğu topraklarını paylaşmışlardır. Fransa; Suriye, Lübnan, Tunus, Cezayir gibi ülkelerde sömürge arayışındayken İngiltere; Mısır, Irak gibi ülkeler de mandater rejimlerini kurarak güçlenme amacındaydı. Savaşın, gerilimin eksik olmadığı bu coğrafyada hiç şüphesiz en büyük yükü çekenlerden birisi de kadınlardı. 'Birinci Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında kadınların süfrazizm tarihinde önemli bir dönemeç oldu. 1910-1920 yılları arasında birçok devlet kadınlara, sınırlı ve aşamalı da olsa siyasi haklar tanıdılar. İkinci Dünya Savaşından sonra ve özellikle sömürge imparatorluklarının sona ermesiyle, bu haklar Batı'nın dışında kalan ülke kadınlara da verilmeye başlandı' (Davaz, 2014:1-2).

Orta Doğuda mandater rejimlere direnen, ülkesinin sembol ismi haline gelen pek çok kadın kahramana rastlamak mümkündür. Cemile Buhayrad, Cezayir'in işgali sırasında göstermiş olduğu kahramanlıklarla ülkesi için sembol isim haline gelmiş bir kadındır. Orta Doğulu kadınların statü olarak erkeklerle eşit olmak bir yana dursun, Batılı hemcinsleriyle bile aynı statüde oldukları söylenemez. Kadınların her güne bomba sesleriyle uyandığı bu coğrafyada kadın haklarının yeterince gelişmesi iyimser bir bakış olur. Diktatör rejimlerden fazlasıyla nasibini almış olan Orta Doğu kadınları kendini ifade etmekte kamusal alanda varlığını kanıtlamakta oldukça zorlanmaktadır. Buna rağmen Orta Doğuda Mary Ajamy(Suriye), Nazik el-Abid(Şam), Huda Shaawari(Mısır) gibi kadınların öncülüğünü ettiği kadın grupları dernekler kurarak, feminizm temalı yazılar kaleme alarak kadın hakları savunuculuğu yapmıştır(Davaz, 2014). Orta Doğuda yaşayan bir kadının yaşam koşulları olumsuz olunca sinema sektörü de bu duruma kayıtsız kalmayarak kadının sinemadaki temsilini tüm gerçekliğiyle seyirciye aktarmaktadır (Gökdemir, 2021:83). Yaşanılan toplum ve onun bir uzantısı olan baskın kültür, kadınların yapıp ettikleri üzerinde oldukça etkili olan bir mekanizma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bundan dolayı Orta Doğu kadınları İbni Haldun'un ünlü 'Coğrafya Kaderdir' çıkarımını hayatın her alanında yaşamaktadırlar. Günümüzde Batılı kadınlar hayatın her alanında kadın imgesini ontolojik olarak gösterirken, Orta Doğu kadınları hala Batının yüzyıllar önce aşmış olduğu problemlerle baş başa kalmaktadır. Buna örnek olarak başörtüsü, erkeğin çokeşliliği hatta yakın zamanda Suudi Arabistanda gündemde olan kadının araba sürmesine izin verilmesi konuları gösterilebilir.

2. Birleştirme/Çatışma Unsuru Olarak Din

Kendinden olmayanla yani ötekiyle ilişkiye girmek toplumlar açısından bilim, teknoloji, sanat gibi alanlarda insanlığı geliştirici pek çok fayda sağlasa da acı gerçeklere de sahne olmuştur. Bu yönüyle günümüz modern dünyası etkileşimin son derece fazla olduğu bir mekândır. Farklı olanla karşılaşma kimi zaman öğrenme için bir fırsat olabilirken kimi zamanda varlığımız için bir tehdit olarak algılanabilmektedir. İnsanlık tarihi bu karşılaşmada fayda sağlayarak gelişmeler/bütünleşmeler yaşadığı gibi ayrılıklar/yok etmelere de şahit olmuştur (Çapçioğlu, 2020:251). Nitekim araştırmanın örnekleminde yer alan filmde 'din' bir çatışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çatışma alanının oluşması için iki farklı kutbun ortak bir mekânda buluşması gerekmektedir. 1970'li yılların Lübnan'ı iki farklı dini ve çeşitli mezhepleri aynı mekânda buluşturan heterojen bir yapıyı gözler önüne sermektedir. Günümüzde Müslüman veya Hristiyan olarak adlandırdığımız ülkelerde hâkim olan dinin nüfusu oldukça ezici bir üstünlüğe sahiptir. Fakat Lübnan nüfus olarak her iki dine mensup insanların sayısının hiçte azımsanmayacak kadar fazla olduğu bir ülkedir. Bu yönüyle 'öteki'yle bu denli temasın fazla olduğu bu ülkede nitekim iç savaş kaçınılmaz olmuştur. Filmin ana karakteri Naval Marwan'ın sevdiği Wahabla sırf din farklılığından dolayı kavuşamaması ve vasiyetinde belirttiği üzere defin töreninde dua ve mezar taşı gibi dini ritüelleri istememesi aslında ayrıştırıcı din olgusuna karşı çıkış olduğu söylenebilir.

3. Kadın ve dinler üstü bir olgu olarak annelik

İlkel toplumdan günümüz toplumuna kadar kadın çoğunlukla ikinci plana atılmaktadır. Uzun süre kamusal alanda varlığını gösteremeyen kadın ev içi hizmete mahkûm edilmiştir. Üstelik hane içi üretim ve yeniden üretimin kapitalizmde maddi karşılığı olmaması nedeni ile kadın emeğinin sömürülmesi, uzun süre kadınlar için mücadele verilmesi gereken bir alan olmuştur. Kadınlar kamusal alanda görünürlüğünü kazanmak için uzun yıllar çaba sarf etmiş ama bu eylemler sistemli olmadığı için çok ses getirmemiştir. Kısıtlı da olsa belli zamanlarda farklı mekânlarda kadının hak mücadelesi için ufak çaplı ayaklanmalar gerçekleşse de genele yayılamadığı için bu hareketler sönük kalmıştır. Kadının bu denli yok sayılmasına tepki olarak feminist hareket adı altında kadının mücadelesini konu edinen eylemler ortaya çıkmıştır. Eril tahakküme karşı başlatılan bu hareket kadının değersizleştirilmesine, ikincilleştirilmesine hatta kimliksizleştirilmesine bir tepki olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir başkaldırı hareketi olarak da adlandırılan feminizm hareketi var olan tahakkümü yıkma amacıyla olduğu için kimi muhafazakâr toplumlar tarafından bir anarşist hareket olarak da görülmüş toplumların ahlaki konsensüsünü bozacağı kanısında düşünceler ortaya atılmıştır. Bu nedenle Doğu toplumlarının bu hareketi benimsemesi zaman almıştır. Feminizmin hızla yayılmasıyla birlikte Batı farklı feminizm türlerini (Radikal, Liberal, Marksist vb.) tartışırken Orta Doğuda durum böyle değildi. Sömürgeciliğin hat safhada olduğu dönemde kadınların tek derdi çocuklarıyla birlikte yaşamda kalma savaşıydı. Bu nedendir ki zamanlar aynı olsa da içerisinde bulunan koşullar kadınların hak mücadelesini evrensel olarak birlikte yürütmesini engellemiştir. Bir tarafta kadınlar

siyasal, toplumsal, ekonomik haklarının peşinde koşarken diğer tarafta kadınlar kanlı savaşların ortasında kalıp yaşam mücadelesi vermektedir. Feminizm tarihi özgürlüğün tarihiyle eşdeğerdir. Kadın Fransız Devrimi sonrası hak arayışına girişmiş bu arayış Batıda oldukça ilgi görmüştür. Temel dertleri iki 'cins-i beşer'in eşitliğini sağlamaktır (Toprak, 2016:40). Bu hareketin sistematize edilip tüm kadınları ortak paydaya almasıyla 19.yy'da görünürlüğünü iyice hissettiren bu kadın hareketleri feminist hareket adı altında toplanarak literatüre girmiştir. Batı kökenli olan hareketin küreselleşen dünyayla birlikte kısa sürede diğer coğrafyalardaki kadınları da bünyesine alarak gittikçe büyüdüğünü görmekteyiz. 19.yy'da sistemleşen feminist söylem oryantalistler ve sömürgeci erkekler aracılığıyla İslam coğrafyasında da etkinliğini göstermiş, modernleşme/batılılaşma yanlısı düşünürler vasıtasıyla feminizm tartışmaları gündemden düşmemiştir (Güç, 2008:651).

Biyolojik cinsiyetinin gerekliliği olarak sahip olduğu doğurganlık ve bunun sonucunda elde ettiği annelik rolü şüphesiz kadına verilmiş en yüce görevlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Annelik, günümüze ait moda ile güncelleştirilebilen bir kavramdan ziyade kökleri güçlü, geleneğe bağlı günümüzde de tüm gerçekliğiyle önemini yitirmeyen bir vasıftır (Palabıyık, 2020:272). Dünyaya getirdiği çocuğa annelik yapmak kadının içselleştirdiği bir durumdur ve kendi isteğiyle bunu yapmaktadır. Doğurduğu varlığa karşı gösterilen bu şefkati insanın dışında diğer canlılarda da görmek mümkündür. Fakat filmde milis güçler tarafından aracın yakılıp Müslümanların katledildiği sahnede Hristiyan Marwan'ın, Müslüman kızı kurtarmak için doğurmadığına annelik yapmaya çalışması annelik duygusunun ne denli yüksek bir mertebede olduğunun göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca Marwan'ın doğurduğu ilk oğlundan iç savaş nedeniyle zorla kopması ve bir gün oğlunu mutlaka bulacağını sözünü vermesi anneliğin içselleştirilerek sahnelendiğinin göstergesidir. Şüphesiz bu iki sahnede kadın izleyiciler, erkek izleyicilere göre daha fazla duygu yoğunluğu yaşamıştır.

4.Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın amacı: Genel olarak Orta Doğu ülkelerinde kadının kamusal alanda ne derece görünür olduğunu göstermek ve Batının Doğu algısına değinmektir. Bu araştırma yapılırken örneklem olarak Lübnan iç savaşını anlatan 'İçimdeki Yangın(2010)' filmi sinematografik bakış açısıyla incelenmiş ve filmin sosyolojik analizi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sinema, her izleyicinin kendine has yorumlar çıkardığı ve özneliği oldukça ağır basan bir alan olmasından ötürü çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma yöntemi, ele aldığı problemi kendi bağlamında yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemekle beraber, olay ve olguları incelerken bireylerin ona atfettiği anlamlara oldukça önem vermektedir (Baltacı, 2019:370). Çalışmada film seçiminde temel etken ise; filmin dayanışmacı bir unsur olan dinin, siyasi amaçlar doğrultusunda kullanıldığında ayrıştırıcı bir unsur haline gelebileceğini göstermesidir. Bunun yanı sıra kadın, siyaset, çocuk gibi savaşların görünmeyen mağdurlarını ele alması film seçiminde etkili olmuştur.

5.İçimdeki Yangın(2010) Film Analizi

Filmin Künyesi

Ortadoğu'da Kadın Olmanın Sinematografik Betimlemesi: İçimdeki Yangın Film Örneği

İsim: İçimdeki Yangın

Orijinal İsim: Incendies

Yönetmen: Dennis Villeneuve

Senaryo: Valerie Beaugrand-Champagne, Wajdi Mouawad

Müzik: Gregoire Hetzel

Yapımcı: Luc Dely, Kim McCraw

Oyuncular: Lubna Azabal, Mélissa Désormeaux-Poulin, Maxim Gaudette, Abdelghafour Elaaziz, Rémy Girard

Yapım Yılı: 2010

Süre: 130 Dakika

Orijinal Dil: Arapça ve Fransızca

Film, Jeanne ve Simon adlı ikiz kardeşlerin annelerinin ölümü üzerine annesinin sekreterliğini yaptığı aile dostları olan noter Jean Lebel'in kendilerine annelerinin vasiyetini açıklaması üzerine ikizlerin geçmişlerini öğrenmek için Lübnan'a gitmesini ve orada acı geçmişlerini öğrenmesini konu edinir. Film Lübnan'da yaşanan iç savaşın tezahürlerini Hristiyan bir Arap ve ikizlerin annesi olan Naval Marwan adlı kadın karakterin yaşadıkları üzerinden anlatmaya çalışmaktadır. İçimdeki Yangın, aynı toplumda aynı kültürün içindeki insanların inançları nedeniyle birbirlerini öldürdüğü 1975 Lübnan iç savaşını konu almıştır (Topçu. 2022: 419). Aslında filmin iç savaşı bir kadın karakter ve yaşadıkları üzerinden anlatması, kendimizi kadının yerine koyarak dönemi ve iç savaşı içselleştirmemizde etkili olarak bireyi filmin içinde canlı tutmuş klasik sinema algısında bireyin nesne olduğu özneleşemediği tutumuna bir tepki olarak izleyen bireyi özneleştirme amacı gütmüştür. Filmi izleyen özellikle kadın seyirciler kendisini Marwan'ın yerine koyarak bu acıyı muhtemelen hissetmiştir. Genel olarak filmdeki müziklere bakıldığında savaş içerikli müzikler olduğu görülmekte olup bu yönüyle film içeriği ve müzik seçimi birbiriyle uyumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca kullanılmış olan renk tonları filmin ağır ve kasvetli havasına uymuştur. Müzik, bireylerin yaşamlarının bir parçası olması dışında evrensel bir olgudur ve içerisinde çok fazla mesaj barındırmaktadır. Film ve müzik hem birbirini desteklemekte hem de ortaya yeni bir ürün koymaktadır bu yönüyle kötü bir sahne bile etkileyici bir müzikle ilgi çekici hale gelebilmektedir (Tanyıldızı, 2010:169). Filmde konu edinilen iç savaş din temelli olup Lübnan'da yaşayan Müslümanlar ve Hristiyanlar arasında geçmektedir. Noter Jean Lebel, annelerinin ölümünün ardından ikiz kardeşleri odasına çağırarak annelerinin vasiyeti olduğunu söyler ve iletir. Vasiyetin defin kısmında: 'Beni tabutsuz ve çıplak olarak yüzükoyun dünyadan uzak bir şekilde, duasız olarak gömün' yazılmıştır ve mezar taşı olmadan isimsiz olarak gömülmek istediğini belirtir. Çıplak olarak gömülmesini istemesinin nedeni aslında dünyaya bir karşı çıkıştır. Çünkü yaşadığı hayat Marwan'a tarifi zor acılar yaşatmıştır. Bu nedenden

ötürü dünyaya ait olan kıyafetleri çıkararak adeta dünyayı gerisinde bırakıp çıplak bedeniyle tanrının huzuruna çıkmak isteyerek dünyaya serzenişte bulunmaktadır. Mezar taşı istememesinin nedeni ise dünyada verdiği sözü tutamamasındandır. Nitekim bu sözü ilerleyen sahnelerde görmekteyiz. Vasiyetin ikizlere yazılmış bölümünde ise noter Jeanne'a bir zarf verir ve annesinin isteği doğrultusunda babasını bularak bu zarfı ona vermesini ister. Simon'a ise noter yine bir zarf verir ve ağabeyini bularak bu zarfı ona vermesini ister. İki zarf yerlerine ulaştığında ikizlere anneleri tarafından yazılmış bir mektup verilecek ve söz tutulmuş olacak. Filmin başlarında yaşanan vasiyet ve devamında verilen zarflarla birlikte film seyircide merak uyandırarak seyirciyi filme dâhil etmiştir. Ortada teslim edilmesi gereken iki zarf, ikizlerin öldü bildiği babaları ve varlığından bile haberdar olmadıkları ağabeyleri vardır. Bu yönüyle film bilinmeyen bir denklemi çözmeye çalışan ikizlerin mücadelesini gözler önüne serer. Simon bu vasiyeti ve zarfları saçma bularak annesini normal şekilde defnetmek ister ama Jeanne ve noter buna karşı çıkararak vasiyetin kutsal olduğunu belirterek annelerine saygılarından ötürü yerine getirmeleri gerektiğini belirtirler. Jeanne aynı zamanda başarılı bir matematik asistanıdır ve bu bilinmeyen denklemi çözmek için oldukça isteklidir. Matematiğe olan ilgisi bu karmaşık denklemi çözmekte oldukça etkilidir.

Filmin giriş sahnesinde palmiye ağacı gösterilmektedir ve bu görsel rastgele seçilmemiştir. Palmiye dalı görkemle birlikte Hristiyanlık dininde kurtuluş ve cennetle bağdaştırılır genellikle kural olarak Kudüs'e girişi anlatan tablolarla oldukça sık rastlanır (Anbarlı, 2021). Bu yönüyle palmiye ağacı Eski Hristiyanlıkta zaferin simgesidir. Film palmiye ağacı imgesiyle aslında ilk sahnesinde din ve savaş konulu olduğu hakkında bilgi vermektedir. Hemen ardındaki sahnede ise esir olarak alınan çocukların saçlarının kazıtıldığı sahne gösterilir ve bu sahnede çocukların saçlarının tek tip kesildiği görülmektedir. Tek tipleştirilmenin amacı bireysel farklılıkları yok edip, kimliksizleştirip küçük yaşta çocukları adeta askerleştirmektir. Saç, kişinin kendisine has olan bir imgedir. Kişi kendisine ait olan bu imgeyi istediği gibi şekillendirip dış dünyaya gösterebilir. Müzik, siyaset gibi alanlarda farklı saç, sakal, bıyık şekilleri bir gruba aidiyetliği göstermektedir. Saça yapılan tüm işlemler –kesme, tıraş, şekil verme- eski kişilikten yenisine geçişi yansıtır birçok kültürde bir sosyal kimlikten ötekine geçiş ritüelinin bir yansıması olarak tezahür edilir (Bauman, 2019:36). Çocukların saçlarının kazıtılması aslında çocuklarda var olan özgünlüğü ve özgürlüğü ellerinden alınmasını anlatmaktadır. Ayrıca çocukların asıl kimliklerini ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Ancak bu sahnede Abou Tarek'in saçları topuğunun arkasındaki üç noktanın üzerine düşer. Burada onun tek bir kimliğinin olmadığına ve diğer kimliğinin gizli olduğuna dikkat çekilir. Gizli olan kimliğinin bu sahnede saçlarla üstüne düşerken bir anlığına kapatılması diğer kimliğinin kimse tarafından bilinmediğine dikkat çekmektedir. Ayrıca topuğunun arkasında olması ve onun içinde görünür olmaması kimliğini sonradan öğrenmesine bir atıf olmuştur. Saç kesilme sahnesinin çarpıcı bir yanı da Abou Tarek çocukken asker olarak alınmak üzere saçının kesildiği sahnede ekrana olan sert bakışı sadece etrafındakilere değil herkese karşı olan öfkesini izleyiciye de yansıtmaktadır. Yönetmen burada öfkesinin büyüklüğüne ve ilerde öfkesinin onu dönüşeceği adama önceden dikkat çekmiştir. Aynı saç kesimi Nawal Marwan

hapishaneye girerken yapılmıştır. Burada kamera Nawal Marwan’ın eline odaklanmaktadır. Burada çocuğunun elinden tutmak ve birlikte olma konusundaki hayallerinin onu hapishanedeki güçlü kadın yapmasıdır.

Naval Marwan gençlik döneminde ve iç savaşın nabzının yüksek olduğu bir ortamda Hristiyan olmasına rağmen Müslüman Wahab’la bir ilişki yaşar ve ailesi buna karşı çıkar. Sırf din farklılığından dolayı ailesi namuslarının kirlendiği düşünenecek kadar katı bir tutum sergilemektedir. Bu sahne kadının kamusal alanda söz sahibi olmadığını aslında genel olarak Orta Doğu ülkelerinde kadının toplumsal alanda ne derece görünür olduğunu gösterdiği şekilde yorumlanabilir. Marwan’ın ağabeyleri Wahabı öldürür. Marwan’ın Wahabtan bir çocuğu olur fakat hem ailesinin hoş karşılamaması hem de iç savaşın kargaşa ve kaosundan ötürü doğumun ardından çocuğundan ayrılmak zorunda kalır. Ayrılmadan önce çocuğuna ‘Bir gün seni bulacağım, söz veriyorum’ der. Marwan’ın vasiyetinde bahsettiği söz budur. Bundan dolayı mektuplar yerine ulaşınca sözünün tutulacağını ve mezar taşına isminin o zaman yazılmasını istemektedir. Çocuğun doğumunu gerçekleştiren Marwan’ın büyükannesi, ileride çocuğun bulunmasının kolay olması için sağ topuğuna üç noktalı dövme yapar. Aslında bu dövme basit gibi görünse de çocuğu diğerlerinden ayırmak için oldukça önemlidir. Çünkü bireyleri birbirinden ayıran bu denli ufak gibi görünen nüvelerdir. Bu dövme aslında saç kesim sahnesinde de gösterilmektedir ve çocuğu diğerlerinden ayıran bir imge olarak karşımıza çıkar.

Bu sahnelerden sonra filmde karakterler arası geçişler ve zamansal atlamaların oldukça fazla olduğunu görülmektedir. Sahnelerde sürekli Lübnan-Kanada arası geçiş göze çarpmaktadır. Marwan’ın ilk çocuğunu araması ve Marwan’ın ikiz çocuklarının annelerini araştırmak için Lübnan’a gelmesi sahneleri sürekli yer değiştirilmesi tarihler arasında geçişkenlik olduğu ve aslında insanın birilerini ararken aynı zamanda aranabileceği mesajını vermektedir. Marwan çocuğunu bulmak için yola düştüğü sahnede bir Müslüman aracına binmek ister. Müslüman gibi görünmek için gizlice başörtüsü takar ve boynunda haç kolyesini çıkarır. Burada Müslümanlığın temel ölçütlerinden birisi olarak başörtüsü detayı dikkat çeker. Fakat aracı Hristiyan milis güçler durdurur ve Marwan hariç herkesi öldürür. Marwan o sırada kendisiyle birlikte annelik duygusunun ağır basması sonucu bir Müslüman kızı da kurtarmaya çalışır ama başarısız olur. Bu sahnedeki Müslüman kadın ve Nawal Marwan’ın benzerliği dikkat çekmektedir. Kadınların benzerlikleri aslında onları ayırıştıran tek şeyin din olduğuna dair bir atıftır. Küçük çocuğun henüz dini anlayacak yaşta olmaması ve annesine koşması çocukların masumluğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca küçük kız çocuğunun iki din arasında annesine koşması üzerine ölmesi inanç çatışmalarına dair acı bir tablonun oluşmasına göndermedir. Kız çocuğunun sırtını döndüğü inanç tarafından öldürülmesi iç savaşın sonucuna dair bir metafordur. Burada Marwan’ın film içinde geçen ‘Önemli olan barış, inancın önemi yok’ repliğini doğrultusunda hareket ettiği görülür ve insanlığın, anneliğin, şefkatin dinler üstü bir olgu olduğu görülmektedir. Aynı zamanda bu sahnede araca ateş edildiği sırada tüm silah sesleri susturularak ortam sessizleştirilerek sadece küçük kızı vuran tabancanın tel el silah sesi duyulmaktadır. Yönetmen burada sesleri susturup adeta seyirciyi pasif konuma alarak duygu aktarımını daha güçlü yansıtmak istemektedir. Bu sahnede

bir diğer detay ise milis güçler araca ateş ederken silahlarının üzerinde Meryem Ana'nın fotoğrafı olmasıdır. Bu görsel savaşların din için yapıldığını ve aslında güçlerini silahtan değil de dinden aldıklarını göstermektedir.

Naval Marwan oğlunu bulmak amacıyla oğlunun bulunduğu yetimhaneye gider fakat yetimhanenin bombalandığını görür. Çocuğunun bırakılan yetimhanede kaybetmesi üzerine iç savaşta etkili olan Hristiyan milis güçlerin önemli isimlerinden birini suikast sonucu öldürür ve yıllarca işkenceye maruz kalır. Filmin henüz başında çocukların tıraş edildiği gibi hücreye atıldığında Naval Marwan'ın da saçının kesilmesi yine bir kimliksizleştirme politikası güdüldüğünü göstermektedir. Kendine özgü olan saç elinden alınması kadın karaktere fizikselin yanında psikolojik şiddetinde yapıldığını ortaya koymaktadır. İşkenceler karşısında fiziki karşılık vermeyen Marwan tüm işkencelere şarkı söyleyerek karşılık vererek aslında pasif direnişin bir örneğini göstermektedir. Tüm kimliksizleştirme çabalarına rağmen Marwan'ın başkaldırısı Albert Camus'un 'Başkaldırıyorum öyleyse varım' çıkarımından hareketle yok edilmeye çalışılan kimliğini ontolojik olarak kanıtlamaya çalıştığı görülmektedir. Söylediği şarkılardan ötürü hücrede 'Şarkı Söyleyen Kadın' olarak bilinmektedir. Yaşanan iç savaşın olumsuz etkileri sadece ülkeler bazında değil etkileri bireylerin yaşamları üzerinde de ne derece olumsuz sonuçlar doğuracağı anlatılmak istenmiştir.

Jeanne vasiyeti öğrendikten sonra okulda ders sonrasında hocasına annesinin vasiyetini anlatarak akıl danışır. Hocası ise 'Hiçbir zaman denklemin bilinmeyi ile yola çıkılmaz' sözüyle bu karmaşık denklemde tek bilinen olan annesinden yola çıkması gerektiğini söyler. Bunun üzerine Simon'un çok isteksiz oluşundan dolayı Jeanne tek başına annesinin yaşamış olduğu kasabaya gitmeye karar verir ve kadınların toplandığı bir ortamda annesi ve babası hakkında bilgi toplamaya çalışır. Aradan yıllar geçse de Jeanne Lübnan'a geldiğinde Marwan soyadının bölgede lanetli olduğunu adeta soyadın '*damgalandığını*' görmüştür. Damga, kişinin kendi zayıflıklarından(fiziksel, ruhsal, bilişsel vb.) değil toplumun tepkisiyle oluşan bizzat toplum tarafından bireye atfedilen etiketlemedir(Slattery, 2017: 191). Burada verilmek istenen mesaj toplumsal kod olarak yerleşen bazı olgular üzerinden uzun yıllar geçse de toplum tarafından kabul görmekte olduğu, değişimin yavaş ilerlediği hatta toplumun katı olduğu bazı konularda değişimin durağanlaştığıdır. Kadınların toplanmış olduğu bu sahnede dikkat çeken bir diğer detay ise kadınların tümünün Fransızca bilmesidir. Lübnan uzun yıllar sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik açıdan Fransa hâkimiyetinde kalmıştır. Bu sahne Lübnan'ın uzun yıllar Fransızların sömürgesi halinde olduğunun en önemli kanıtlarından birisidir. Bir ülke ve millet için dil oldukça önemli bir kimlik aracıdır. Tarih boyunca emperyalist devletler sömürge haline getirdiği ülkeler için öncelikli olarak dillerine müdahale ederek kendi dillerini aşılamışlardır. Bunun nedeni ise dilini unutan milletin, kültürünü de unutarak milliyetçiliğini kaybetmesidir. Yaşanmışlıklar, başarılar, topluma özgü örf adetler ve tarih bilinci dil aracılığıyla yeni kuşaklara aktarılır bu yönüyle dil milletin hafızasıdır(İpek, 2015: 35). Jeanne yapmış olduğu araştırmalar sonucunda ağabeylerinin normal bir birliktelikle değil tecavüz sonucu dünyaya geldiğini öğrenir. Aslında ikizlerine hamile kalan Nawal Marwan, oğlunu ararken hamile kalması üzerine karnındaki çocuğunu öldürmeye çalışması savaşın bir

insan üzerinde oluşturabileceği acıyı ve psikolojiyi de gözler önüne sermektedir. Jeanne daha sonra bu gerçeği Simon'a anlatır. Simon bu durumu öğrendikten sonra noterle beraber Lübnan'a gelerek bilinmeyen denklemi çözmek için üzerine düşeni yapmak ister. Hücrede annelerine doğum yaptıran hemşireyi bulurlar ve ondan bilgi almaya çalışırlar. Hemşire doğumu yaptırdığını anlatır ama tek çocuk değil ikiz doğumunu gerçekleştirdiğini söyler. Bu sahnede Jeanne ve Simon aslında tecavüz sonrası kendilerinin dünyaya geldiğini anlar ve film daha da merak uyandırıcı hal alır. Bu şok edici gerçekten sonra ikizlerin havuz sahnesini görmekteyiz ve bu sahnede ikisinin de çok sert kulaçlar attıkları görülür. Bu kulaçlar yaşadıkları gerçeğe ve kaderlerine isyan niteliğindedir. Bu acı gerçekten sonra Jeanne, Simon, noter Jean ve Lübnanda Jean'ın noter arkadaşı Maddad birlikte yemeğe giderek bu karmaşık denklemi nasıl çözeceklerini konuşurlar. Noter Maddad yaptığı araştırmalar sonucunda ağabeylerinin Mayıs Nihad adıyla yetimhaneye verildiğini ve buradan sonra izinin kaybedildiğini belirtir. Simon, babasının ve ağabeyinin ölmüş olabileceğini ve bu döngüden iyice sıkıldığını zarfların açılmasını teklif eder fakat Jean bu tip konuların kutsal olduğunu ve mesleğine bağlılığını belirterek buna izin vermez. Bunun üzerine annesinin vasiyetinde belirttiği üzere ağabeyini bulmak için Simon annesinin doğmuş olduğu kasabaya gider. Noterle birlikte ağabeyi hakkında bilgi toplamaya çalışır. Yetimhanenin bombalanmasında etkili olan ve annesinin de dostu olan Wallet Şemseddin'i bularak onunla görüşme gerçekleştirir. Şemseddin, yetimhanenin bombalandığını ama çocukların çıkarıldığını onlara dokunulmadığını söyler. Ağabeyleri olan Nihad'ın ise çok iyi bir eğitim alarak keskin nişancı olduğu bilgisini verir. Ağabeylerinin de yıllarca annesini aradığını fakat bulamadığını sonrasında ise düşmana esir düştüğünü anlatır. Düşmanın ağabeylerini öldürmediğini bir hapishanede işkence uzmanı olarak yetiştirdiğini söyler. Simon burada topladığı bilgileri birleştirerek aslında var olan karmaşık denklemi de çözmüştür. Odasında yaşamış olduğu şokla birlikte hareketsiz beklerken Jeanne gelir ve o üstü kapalı olmasına rağmen oldukça derin anlam içeren replik söylenir. Jeanne, Simon'a ne olduğunu sorduğunda Simon, Jeanne'a: 1+1, 1 edebilir mi sorusunu yöneltir. İlk anda anlamayan Jeanne'nın vermiş olduğu korkutucu tepki aslında ekran karşısında birçok seyircinin de vermiş olduğu tepkidir. Dikkatli incelendiğinde 1+1'in 1 olabileceği filmin başlarında yine karşımıza çıkmaktadır. Jeanne, noterden vasiyeti öğrendikten sonra matematik dersinde hocasının davetiyle konu anlatacağı sırada Collatz teoremini anlatacağını söyler. Bu teorem bize filmin can alıcı repliği olan 1+1, 1 edebilir mi repliğinin, bir edebileceği hakkında bilgi verir. Çünkü Collatz teoremi 'Yapılan bir dizi işlem sonucunda her sayının 1'e eşitlenebileceğini'(Kahraman, 2017) söyler. Filmin başında Jeanne Marwan üniversitedeki dersinde profesörü matematiğin belirsiz olduğundan bahseder. Ayrıca konunun çözülmeyen ve sürekli başka problemlere kapı açan problemler olduğuna değinir. Burada bahsedilen konu olan 1+1=1 problemi sinemadaki 'foreshadowing' tekniği ile filmin sonunu başta veren mesajı içerir. Bu yönüyle aslında ikizlerin aradığı başta iki kişi gibi görünen ağabeylerinin ve babalarının tek kişi olabileceği mesajını vermektedir. Profesörün 'uğraştığınız konular aşırı karmaşık olduğu için tutunacak dalınız olmayacak' sözü de ilerleyen sahnelerde Jeanne Marwan'ın Lübnan'da tam olarak

yaşadığı durumdur. Bu anlamda bakıldığında film analizlerinde bu gibi küçük detayların aslında filmin ilerisini okuma anlamında çok etkili olduğu söylenebilir.

Filmin sonu oldukça dramatik biter. Marwan aslında kaybettiği ilk oğlunun kendisine yıllarca işkence eden tecavüz eden kişi olduğunu öğrenir. Bunun üzerine yaşadığı şoku atlatamayarak hastanelik olur, konuşamaz. Yaşadıklarını ikiz çocuklarına mektup bırakarak anlatmaya çalışmaktadır. Savaşın acı gerçekleri final sahnesiyle son derece etkileyici biçimde gözler önüne serilmektedir. Marwan'ın ikizlerine vasiyetinde 'Beni duşuz olarak gömün' demesinin nedeni dini çatışmadan dolayı bu acı hayata maruz kalmasından kaynaklanmaktadır. Mektubunda yazdığı 'Gerçekler önünde neden herkes susar' cümlesi aslında insanın hayatında başına gelecek bazı durumların izahı olamayacağını göstermektedir. Nitekim günümüzde çokta yaşanılmayacak bir olay sırf dini çatışmalarının sonucu olarak Naval Marwan'ın başına gelmiştir. Naval Marwan'a yıllarca işkence ve tecavüz eden ilk oğlu Abou Tarek bölgede işkence üzerine ünü yayılmış bir canidir. Abou Tarek'in yine bu denli gaddar olmasının altında da çocukken ailesinden ayrılması ve çocukluğunun savaş ortamında geçmesi etkilidir. Nitekim çocuk yaşta savaşla tanışan bireyden sevgi, şefkat gibi insani duyguların fazla gelişmesi de beklenemez. Bu yönüyle bakıldığında aslında Tarek'i acımasız yapan içinde yetiştiği koşullar ve toplumdur. İnsanlar içini toplumun doldurduğu boş testilerdir, insan toplumun istediği gibi işlediği yaprak veya tablo gibidir (Şeriatı, 2021:84). Abou Tarek çocukken yetimhaneden alındıktan sonra aslında annesini uzun süre aramıştır fakat içerisinde bulunduğu savaş hali ve karmaşadan ötürü annesini bulamamıştır. Anne sevgisinin eksikliği ve savaş ortamının oluşturduğu kaos Tarek'in insani duygularını köreltip onu işkence uzmanı haline getirmiştir.

Yaptıkları araştırmalar sonucunda ikizler ağabeylerinin yani babalarının Nihad Harmanni adında yeni bir kimlikle Kanada'da yaşadığını öğrenmişlerdir. Bunun üzerine ikizler annelerinin vermiş olduğu zarfları Nihad'a ulaştırır. Zarflar Nihad'a ulaştığında noter ikizlere annelerinin mektubu olan üçüncü bir mektubu vermiştir. İkizlere verilen üçüncü mektupta Marwan, zarfların yerine ulaştığını ve bundan dolayı artık sözünü tuttuğundan bahsederek isminin yazıldığı bir mezar taşı istemektedir. Zarfları okuyan Nihad neye uğradığını şaşırarak adeta şok geçirmiştir. Nihad'a verilen iki zarf ve ikizlere verilen son mektuba bakıldığında her üç mektupta da ortak olan cümle 'Birlikte olmak kadar önemli bir şey yok' cümlesidir. Bu cümle aslında ailenin parçalanmışlığını bundan ötürü bu tür bir dramın yaşadığını özetler niteliktedir. Film dram ve içerisinde barındırdığı bilinmeyen denklemlerle birlikte gizemli bir hava içerisinde geçmektedir. Filmin son sahnesinde Abu Tarık'ın uzun süre tecavüz ettiği annesinin ismi yazılı mezar taşının başında pişmanlık, utanç ve şok gibi karmaşık duygular yaşadığı görülmektedir.

Nawal Marwan'ın vasiyeti çocuklarının babalarını ve kardeşlerini bulduktan sonra mezar taşına isim yazdırılması üzerinedir. Burada her şey ortaya çıktığı ana kadar aslında Nawal Marwan'ın tek bir kişi olmadığına ve bu çıkarım da bıraktığı üç mektuptaki imza kısmına yazdığı isimlerden

anlaşılmaktadır. Mektupların birinde 72 numaralı fahişe, ikincisi annen Nawal Marwan 72 numaralı mahkûm ve üçüncüsünde anneniz şeklinde imza atılmıştır.

Filmde bir başka ayrıntı ise havuz sahnesinden sonra şok geçirerek hastanelik olan Naval Marwan'ın aslında çocuklarına bıraktığı iki mektubu da notere yazdırmasıdır. Noter aslında olup biten her şeyi bilmektedir fakat belki de Marwan'a söz vermesinden ötürü veya mesleğine olan bağlılığından dolayı çocukların gerçeği kendileri öğrenmeleri için söylememeyi tercih ettiği görülmektedir. Bu yönüyle aslında film dikkatli izlenip, analiz edildiğinde avukat olan kişi aslında yönetmenin ta kendisidir.

Filmde Ortadoğu'daki karmaşaya ve acıya inançlar üzerinden bir karşı çıkış vardır. Bir savaşa hem Müslümanların hem inancın ne demek olduğunu bilmeyen çocukların hem de bir Hıristiyan'ın acı çekmesi üzerinden dikkat çekilerek savaşın bir kazananı olmadığı gösterilmektedir.

Filmde savaşın bireysel yansımaları her ne kadar Nawal Marwan ve asker olan küçük oğlu Abou Tarek üzerinden işlenmiş olsa da, Abou Tarek ile birlikte asker olan sahipsiz çocuklar ve Nawal Marwan ile birlikte şiddet gören kadınlar da savaşın diğer acı yüzleri olan anne ve çocuklardır. Ayrıca minibüste öldürülen anne ve çocuk konuyla ilgili önemli bir referanstır. Filmde toplumda genellikle baskıya maruz kalan kadınlar üzerinden konu işlenmiş ve kadının toplumda bir savaş ortamında yaşadığı sıkıntılara dikkat çekilmiştir. Ayrıca filmde savaşın içindeki Nawal Marwan dışında birçok kadın örneği ve hikâyenin peşinden cesurca giden kızını görmekteyiz. Yönetmen kadınların güçlü duruşlarına ayrıca dikkat çekmiş olabilir.

Nawal Marwan'ın karakter analizi yapıldığında, karakterin hayatında baştan sona kadar kopukluğa dair örnekler verildiği görülmektedir. Filmde, Nawal Marwan, Jeanne Marwan ve Simon Marwan'ın Abou Tarek'i ayrı dönemlerde araması ve bu arama sürecinde sahneler arası geçişler yaşandığı görülmektedir. Yıllar sonra Abou Tarek ve annesinin birbirlerinden habersiz kendi vatanlarından kopması ve ilerleyen sahnelerde yine birbirlerinden habersiz şekilde ortak mekânda karşılaşmaları dikkat çeken bir detaydır. Nawal Marwan oğluna iki mektup yazarak iki kadının birbirinden koparılmasını böylece oğlunun daha az acı çekmesini istemiştir. Ayrıca Nawal Marwan filmin başında önce sevdiği adamdan sonra çocuğundan koparılması ile başlayan ve hayatının tamamını bu şekilde yaşayan bir kadın olmuştur. Hayatı boyunca bir buluşma üzerine yaşayan Nawal Marwan'ın oğluna kavuşma anı ve ayrılma anı saniyeler içinde gerçekleşmektedir. Bir şeylerden kopma veya ayrılma adeta Nawal Marwan'ın hayatının ona verdiği en büyük kayıptır.

SONUÇ

Teknoloji, televizyon ve sinema gibi unsurların hayatımıza girmesiyle birlikte film izlemek gündelik hayatta tüm insanların yapabileceği düzeyde oldukça basit bir eylem haline almıştır. Fakat film okuması yapmak belirli bir bilgi birikimi gerektiren oldukça eğlenceli olmasının yanında bir o kadar dikkat gerektiren bir çalışma alanıdır. Bir filmin günlerce tekrar tekrar izlenmesini gerektiren

durdur-not al-devam ettir metoduyla oldukça yorucu bir eylemdir. Sinema, güncele ayak uyduran ve popülerliği hat safhada olan konular hakkında görsel şölen eşliğinde bizleri aydınlatan, eğlendirdiği kadar da düşündürdiren bir sektördür. Şüphesiz üzerine çokça film çekilen kadın konusu bu sektörün en önemli materyallerinden birisidir.

Feminizm hareketinin ortaya çıkmasıyla birlikte kadın çalışmaları akademik düzlemde oldukça ilgi çekici bir konu olmuştur. Fakat bu çalışmalar daha çok Batı eksenli olup, Orta Doğuda kadın çalışması oldukça azdır. Bunun bir nedeni de Orta Doğu kadınlarının henüz yeterince sosyal, siyasal, kamusal haklara sahip olmamasıdır. Örneklem olarak seçilen film aslında günümüzde Orta Doğu ülkelerinin neden Batıya oranla geri kaldığını din temelli bir soruna indirgeyerek göstermektedir. Savaşlar tarih boyunca olduğu gibi analiz edilen filmde de bir milletin, ailenin hatta bireyin yaşamında oldukça olumsuz izler bırakmaktadır. Filmde konu edinen iç savaş insanlığın ilerlediği, bilimin ön planda tutulduğu 20.yy'da yaşanmıştır. Batı ülkeleri yeryüzündeki savaşı sonlandırıp savaşı uzaya taşımaya başladığı yıllarda Orta Doğu topraklarında hala din, etnik köken gibi nedenlerle çatışmalar sürmektedir. Nitekim bu durumun olumsuz sonuçlarını bizler yaşadığımız gibi bizden sonra ki nesillerde yaşayacaktır. Film ağır ilerleyen kasvetli havasının yanında içerisinde birçok bilinmeyeni barındırmaktadır.

Sinema sektöründe yönetmenin ideolojik görüşü, etnik kökeni, sanat anlayışı gibi pek çok farklı unsur film üzerinde doğrudan etki yaratmaktadır. Yönetmen Villeneuve, Kanadalı değil de acaba Orta Doğu kökenli olsaydı film içeriğinde ve duyguların aktarımında coğrafyaya hâkimiyetinden ötürü şüphesiz daha başarılı tasvirler kullanabileceği düşünülmektedir. Bu yönüyle belli bir coğrafyayı anlatan bu derece sarsıcı özellikle final sahnesiyle izleyiciyi etkisi altına alan filmlerin o bölgeye ait yönetmenler tarafından beyaz perdeye aktarılmasının daha etkileyici olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Anbarlı, A.S.(2021). 17.12.2022 tarihinde <https://www.sanatlaart.com/sanatta-semoller-agaclar/> adresinden alındı.
- Baltacı, A. (2019). 'Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?', *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.
- Bauman, Z.(2019). *İskarta Hayatlar Modernite ve Safraları*(2.Baskı) (Çev. Osman Yener). İstanbul: Can Yayınları.
- Çapçıoğlu, F.(2020). 'Müslümanlıkta ve Hıristiyanlık'ta İnsan', *Dini Araştırmalar*, 23 (57), 251-254.
- Davaz, A.(2014). *Eşitsiz Kız Kardeşlik*(Uluslararası ve Orta Doğu Kadın Hareketleri, 1935 Kongresi ve Türk Kadın Birliği). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ortadoğu’da Kadın Olmanın Sinematografik Betimlemesi: İçimdeki Yangın Film Örneği

- Dursun, D.(2005). ‘Orta Doğunun Ekonomik, Sosyal ve Siyasi Yapı Özellikleri Üzerine Genel Tespitler’, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 0 (50), 1231-1274.
- Eskin, F.(2018). ‘Oryantalizm ve Oksidentalizm Arasında Ahmet Mithat Efendi’, *İslam Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (3), 1-22.
- Gökdemir, A.(2021). ‘Orta Doğu’da Kadının Yeri ve Sinemada Temsili: Sorayayı Taşlamak Film Analizi’, *İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 81-96.
- Güç, A.(2008). ‘İslamcı Feminizm: Müslüman Kadınların Birey Olma Çabaları’, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 649-673.
- Harari, Y.N.(2020). *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens*(54.Baskı). İstanbul: Kolektif Kitap.
- Işık, M.(2020). ‘Oryantalizm ve Batının Doğu Algısı’, *Ağrı İslami İlimler Dergisi*, (7), 135-154.
- İpek, B.(2015). ‘Bireyde Dil Bilinci’, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 1 (2), 33-44.
- Kahraman,A.(2017).17.12.2022 tarihinde <https://www.denizhummasi.com/collatz-sanisi-kanitlanamamis-bir-matematik-teoremi/> adresinden alındı.
- Köse,M. &Küçük, M.(2015). ‘Oryantalizm ve “Öteki” Algısı’, *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1 (1), 107-127.
- Kristeva, J.(2018). *Simone de Beauvoir Aramızda*(2.Baskı) (Çev. Özgü Berksoy). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Palabıyık, A. (2020). ‘Ebeveynlik Nöbetinden Evlat Nöbetine: Diyarbakır Anneleri Üzerine Sosyolojik Gözlemler’, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 272-286.
- Slattery, M.(2017). *Sosyolojide Temel Fikirler*(9.Baskı) (çev. Tatlıcan vd.). Ankara: Sentez Yayıncılık.
- Şeriati, A.(2021). *İnsanın Dört Zindanı*(12.Baskı) (çev. Ejder Okumuş). Ankara: Fecr Yayınları.
- Tanyıldızı, N. İ. (2010). ‘Filmde Müzik Kullanımı: “Mutluluk” Filmi Örneğiyle’, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (14), 169-187.
- Topçu, Ç.(2022). *Sinemasal Diyalektik ve Melez Anlatı Bağlamında İçimdeki Yangın*, Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi, 9 (2), 408-433.
- Toprak, Z.(2016). *Türkiye’de Kadın Özgürlüğü ve Feminizm(1908-1935)* (2.Baskı), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları